

РЕЦЕНЗИЯ

от

**проф. д.п.н. Марияна Николаева Булева-Петрова –
катедра „Музика” на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,
относно конкурс за
заемане на академичната длъжност „професор“ по
Музикознание и музикално изкуство
(музикална култура и образование),
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,
ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВАТА,
сектор Музика,
обявен в Държавен вестник, бр. 32/16.04.2021 г.
с кандидат: доц. д-р Росица Славчева Драганова**

1. Данни за конкурса

Конкурсът за професор е обявен за нуждите на сектор Музика, ИГ Музикална култура и информация – Институт за изследване на изкуствата, БАН. Единствен кандидат в него е доц. д-р Росица Славчева Драганова. Всички етапи на процедурата са преминали коректно при спазване на условията и реда на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му в сила от 06.07.2018 г. и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за изследване на изкуствата, БАН. **Кандидатът в конкурса отговаря на условието за покриване на Минималните изисквания на БАН за заемане на академичната длъжност „професор“ в съответното професионално направление 8.3.** Представените материали за конкурса са документирани изрядно и дават в пълнота необходимата информация.

2. Данни за кандидата

Доц. д-р Росица Драганова притежава продължителен стаж в Института за изследване на изкуствата – БАН (като научен сътрудник от 1995 и доцент от 2008), както и като учител по музика във Френски лицей „Виктор Юго“ (от 1993) и в Училище „Пиер дьо Ронсар“ – София (1992 - 1995). Образованието ѝ е придобито в БДК, днес НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (магистър по „Музикознание“ – теория на музиката и естетика) и ИИИЗк – БАН (научна и образователна степен „доктор“). Владее отлично френски език (като възпитаник на 9 френска гимназия – София), ползва английски и руски. Биографичните факти, престижни сами по себе си, трябва да бъдат видени и в тяхната дълбока взаимосвързаност при изграждането ѝ като професионалист: всички придобити образователни квалификации и последвали реализации като изследовател и педагог формират широкото единно поле на нейните научни и практико-приложни интереси и постижения.

Росица Драганова има значим ярко индивидуален принос в съвременната българска музикология с постигането и отстояването на един нов мащабен поглед към музиката в образователната система. Тя е българският изследовател, който „чу“ музикалните дейности в българското училище като един от динамичните потоци на музицирането в Новото време. Придържайки се към това разбиране и превръщайки го в изследователска стратегия, тя даде ново звучене на образователната и педагогическата проблематика, като превърна обучението по музика в общото ни училище в голяма тема на музикологията и на културологията. Именно този хоризонт на изследователската оптика инервира конкретните зони и теми на научен интерес, разработвани с познаване в дълбочина на актуалните за всяко време образователни тенденции и със забележителен усет към културните резонанси, които те пораждат.

3. Описание и приноси на научните трудове

Хабилитационен труд за участие в конкурса за професор е монографията „Музиката в българското училище в края на XIX и началото на XX век.“ (ИИИЗк–БАН, 2020, 212 с., ISBN: 978-954-8594-00-4). Изследването предизвика заслужен интерес и вече е обект на два публикувани отзива, както и на активно цитиране, включително в дипломни работи и лекционни курсове за студенти от педагогически специалности.

В духа на очертания по-горе генерален принос на авторката монографията заявява своя широк изследователски предмет още в началото на увода: „... по това време именно училището е едно от основните места за музициране и своеобразно огнище на активно развиващата се българска музикална култура. Затова и задачите на разработката са свързани не само с разкриването и преосмислянето на музикалнопедагогическата практика – паралелно с това в нея е направен опит за актуализиране на знанието ни за процесите и дейците на българската музика през посочения период.“ (с. 5) За постигането на тази широка картина и за извеждане на основните процеси авторката проблематизира въпроси, които за първи път застават в полето на музикалноисторическите търсения: нормативна база, документи, публицистични текстове, дискусиата за съдържанието и използването на учебниците по пеене, проведена на страниците на «Музикален вестник» в началото на XX век. Приносно значение имат и резултатите от проучването на отделните подобекти: възгледите на водещи музикални дейци (Карел Махан, Георги Байданов и др.), първите учебници по музика, песенният репертоар и пр. Високата информативност на текста се допълва и от ценното приложение – актуализирани данни и снимков материал за 32-ма дейци на българската просвета и музика от проучвания период с указана библиография към всяко представяне.

Специално внимание заслужава отреденото от авторката внимание на периодизацията, като предложената от нея концепция обуславя структурата на разработката и получава оригинално въплъщение в тематизациите на четирите глави: I. Фундамент и идеи (1878 – 1891), II. Задачи и решения (1891 – 1903), III. Дебати и постижения (1903 – 1918), IV. Музикални дейци от края на XIX и началото на XX век, свързани с българското училище задачи и решения (1891 – 1903).

При изобилната фактологична база на изследването и многоаспектните проблематизации е много трудно да се открият всички приноси, тъй подобен тип разработки обогатяват музикалната наука както с генералните си обобщителни тези, така и с детайлите, които могат да бъдат оползотворени и вдъхновяващи за бъдещи разработки. Бих искала да извадя пред скоби един интересен момент от подраздела „Динамика на нагласите“ (глава III): вниманието, с което авторката обгръща употребения от С. Любомиров израз *педагогически музикант*. В тази връзка Росица Драганова коментира: „От една страна, това определение не крие връзките си с образователния процес, но от друга – подчертава художествената форманта в самосъзнанието на българските музикални дейци от следосвобожденската епоха, посветили се както на преподаването на музика, така и на нейното съчиняване/композирание и на пресъздаването ѝ в творческия акт на изпълнението – вокално и инструментално.“ (с. 99 – 100). Мисля, че като изважда на светло този детайл от историята, Росица Драганова дава живот на един голям урок, който идва от миналото, но днес повече от всякога се нуждае от актуализация, за да ни припомня духа и ценностите, заложили в корените на музикалната педагогика.

Към тематичната сфера на монографията се отнасят и три от публикациите към конкурса¹, които отразяват поэтапното съзряване на идеите и вникване в информативността на отделните подобекти.

В специална група се обособява серията от публикации по темата за приспивната песен в образованието. Самият обект на научно изследване определено е една от големите находки на Росица Драганова, тъй като той съдържа потенциал за различни предметявания, разположени в широкия спектър на музикалната наука – история, теория, етномузикология, педагогика – и предполагащи различни методологични подходи: културологичен, историко-теоретичен (с активиране на аналитичния и сравнителния методи), музикалнопсихологически, педагогически. От изясняването на терминологията, изразяваща разглеждания музикален феномен, през разнообразната функционалност на приспивната песен (в семейството, в композиторското творчество, в образователната практика) до обвързването на всички тези аспекти в един цялостен жив музикален организъм със силни наднационални и същевременно много лични послания – това е изследователската активност на Росица Драганова върху обекта „приспивна песен“. Публикациите по темата са цитирани и пораждат жив интерес у музикалните изследователи и педагози.

Последната група публикации, включени за участие в конкурса, убедително представя облика на Росица Драганова като изследовател със свой научен профил и присъствие в съвременната музикология. В тях ясно се вижда нейният мащабен поглед към образованието и последователно отстояваната от нея стратегия за осмисляне на живота на музикалната

---

¹ **Драганова, Р.** Основни музикалнообразователни възгледи в България в края на XIX и началото на XX век. – В: «Сборник с доклади от международна научна конференция „Педагогическото образование – традиции и съвременност 2019“», Велико Търново, Ай анд Би, 2020, с. 453-457, ISSN:2534-9317

Драганова, Р. Привременният устав от 29 август 1878 г. и моделът на музикално образование в българското училище. – В: «Изкуствоведски четения 2019. Модул Ново изкуство: Мотиви – модели – ескизи», ИИИЗк-БАН, 2020, с. 337-344, ISBN:978-954-8594-95-0, ISSN:1313-2342

Драганова, Р. За една тетрадка по "нотно пение" от 1935/36 учебна година. – В: «VII Академични пролетни четения 2017», София, „Марс 09“, 2017, с. 344-352, ISSN:1314-9261

култура в училищното музициране и на училищните практики в живота на музикалната култура. Росица Драганова пресече онази изкуствено поставената разграничителна линия, която специфицира темите и методологиите на музикалната наука и музикалната педагогика и направи възможно тяхното взаимно допълване и (най-вече!) взаимно-пораждащо обогатяване².

И тук е мястото да се очертае още един крупен принос на кандидата в конкурса за професор. Така както в изследователската си работа Росица Драганова успява да събере в един фокус различните потоци на културата и подходите към нея, така и в цялостната си личностна и професионална изява тя съумява да разгърне своето научно разбиране за култура и образование в широкото поле на методическата изява. Имам предвид дългогодишното ѝ участие в създаването на учебници по музика (като съавтор в екип) на издателство „Просвета“ и съпътстващите ги Книги за учителя по музика и учебни тетрадки. Тъй като това са масово ползваните учебници и учебни помагала в българските училище, би могло да се каже, че нейните научни идеи и постижения са получили възможно най-мащабната практико-приложна реализация, като са достигнали до всеки един от адресантите на културологично-образователната ѝ философия.

В светлината на моето виждане за достойнствата на една професорска кандидатура в Българска академия на науките мога да обобщя, че Росица Драганова цялостно изпълва със съдържание

---

² **Драганова, Р.** Относно представянето на композитора Петко Стайнов в среден курс на общообразователното училище (практика на историко-естетическите интерпретации). – В: «Петко Стайнов в паметта на времето», Фондация „Петко Груев Стайнов“, 2009, с. 320-326, ISBN: 954-92466-1-2

Драганова, Р. Идеите за музицирането, композиторското творчество и изпълнителските практики в контекста на съвременното развитие на музикознанието. – В: «Българско музикознание», ИИИЗк-БАН, 2011, № 2, с. 3-9, ISSN: 0204-823x

Драганова, Р. Добър ден, учителю „дот ком“. (За юбилея на Любомир Кавалджиев). – В: «Български музикален театър. Нови идеи в музикознанието. I част», София, СБК, 2013, с. 70–78, ISSN: 1313-8049

Драганова, Р. Относно представянето на някои от членовете-учредители на Дружеството на българските компонисти “Съвременна музика” (1933 г.) в българско общообразователното училище днес (специфика и практики на историко-естетическите интерпретации). – В: «III Академични пролетни четения 2013», София, „Марс 09“, 2013, с. 214–223, ISSN:1314-9261

представата за учения, експерта и обществено ангажирания музиколог и педагог, обединени в една активна фигура с трайно присъствие съвременната наука, образование и култура.

4. Заключение

Единственият кандидат в конкурса доц. д-р Росица Драганова представя богата научна продукция с ясно определена специфика и тематичен обхват на изследователските търсения, реализирани с богата методология и с оригинално съчетаване на различни подходи за постигане на научните и практико-приложните цели.

Всичко казано дотук е основание да дам своята професионална подкрепа и да предложа на уважаемите членове на Научния съвет на Института за изследване на изкуствата, БАН да изберат доц. д-р Росица Славчева Драганова на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, за което ще гласувам убедено.

Август 2021

Рецензент:

проф. дн Марияна Булева